

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРИКАЗОК ТА ПРИСЛІВ'ІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Давно помічено, що мудрість і дух народу проявляються в його прислів'ях і приказках, а знання прислів'їв і приказок того чи іншого народу сприяє не тільки кращому знанню мови, а й кращому розумінню образу думок та характеру народу. Порівняння прислів'їв і приказок різних народів показує, як багато спільного мають ці народи, що, в свою чергу, сприяє їхньому кращому взаєморозумінню і зближенню. У прислів'ях і приказках висвітлено багатий історичний досвід народу. Використання прислів'їв і приказок надає промовам неповторну своєрідність і особливу виразність

Прислів'я та приказки живуть в народній мові століттями. Вони супроводжують людей з давніх часів. У короткій, влучній і образній формі відображають життя, історію, закарбовують події. Народилися вони в глибоку давнину і відображають всі сторони життя людей. Прислів'я допомагають краще зрозуміти національний характер людей, що їх створили, їхні інтереси, ставлення до різних ситуацій, їхній побут, традиції. Під час вивчення іноземної мови відбувається взаємодія з культурою народу. Важливим історико-лексичним пластом кожної мови є фольклор, в тому числі прислів'я та приказки.

Прислів'я та приказки різноманітні, вони знаходяться немовби поза тимчасовим простором. У який би час ми не жили, прислів'я і приказки завжди залишаться актуальними та припадають завжди до місця.

Джерела виникнення прислів'їв і приказок найрізноманітніші. Але першоджерело висловлювання часто забувається. Перетворившись на прислів'я, вислів стає частиною суспільної свідомості. Тому вірніше буде сказати, що прислів'я і приказки мають народне походження, що їх першоджерело знаходиться в колективному розумі народу. Фраза "Make hay while the sun shines", що бере своє походження з практики польових робіт, є прикладом такого прислів'я. Вислів "Don't put all your eggs in one basket" виник в результаті практичного досвіду торгових взаємин. Багато прислів'їв були створені розумними людьми. Наприклад, золота думка "The wish is father to the thought", яка вперше була висловлена Юлієм Цезарем. Інше важливе джерело прислів'їв – це прислів'я та приказки на інших мовах. Тут знову ж важко бути впевненим у першоджерелі. Якщо прислів'я перш, ніж стати англійським, існувало латинською, французькою або іспанською мовою, то немає впевненості, що воно до цього не було запозичене з якоїсь іншої мови. Цілком можливо, що воно спочатку було англійською, але не було записане. Прислів'я "Through hardship to the stars" звучить якось сторонньо і меншою мірою схоже на прислів'я, ніж латинська "Per aspera ad astra". Велика кількість запозичених прислів'їв залишилося в оригіналі. Серед них: Noblesse oblige. In vino veritas. Прислів'я, узяті з Біблії – це ще один вид запозичення. Багато англійських прислів'їв повністю взяті зі Святого Письма, наприклад: You cannot serve God and mammon. Шекспір, безсумнівно, стоїть на другому місці після Біблії за кількістю цитат, використовуваних як англійські прислів'я. Наприклад: Brevity is the soul of wit.

Зважаючи на все вище сказане, можна зробити висновок, що джерелами появи прислів'їв є: колективний розум народу, цитати великих людей, Біблія, запозичення з інших мов. Наведемо нижче порівняння прислів'їв українською, англійською та німецькою мовами. Прислів'я:

1. Що не мають еквівалента в досліджуваних мовах (умовно).

2. Мають еквіваленти в 2-х або 3-х мовах: Паршива вівця все стадо псує. Here is a black sheep in every flock. In jeder Herde findet sich mal ein schwarzes Schaf. а) абсолютні еквіваленти: Дарованому коневі в зуби не дивляться. Don't look a gift horse in the mouth. Einem geschenkten Gaul sieht man nicht ins Maul. б) умовні еквіваленти: Вовків боятися – в ліс не ходити. He that fears every bush must never go a-birding. Wer Honing lecken will, darf die Bienen nicht sehen.

На підставі порівнянь можна зробити наступні висновки: Прислів'я в різних мовах діляться на наступні групи:

1. Прислів'я, що повністю збігаються в трьох мовах (кальки): Вночі всі кішки сірі. = All cats are grey in the dark. = Bei Nacht sind alle Katzen grau.

2. Прислів'я, що повністю збігаються у двох мовах, у прислів'ї третьої мови – інший зоонім: Погана та миша, яка одну лазівку знає. = That is a poor mouse that has only one hole . = Es ist ein armer Fuchs der nur ein Loch hat.

3. Прислів'я, що збігаються у двох мовах, в третій існує варіант цього прислів'я без зооніма: Курчат по осені рахують. = Don't count your chickens before they are hatched. = Man soll den Tag nicht vor dem Abend loben.

4. Прислів'я, що збігаються у двох мовах, в третій – немає варіанту вказаного прислів'я: Коней на переправі не міняють. = Don't swap horses in the middle of the stream. У німецькій мові еквівалент не був знайдений.

5. Прислів'я, присутні в трьох мовах, але відрізняються одне від одного за структурою: Два ведмеді в одній барлозі НЕ уживуться. = Two dogs over one bone seldom agree. = Zwei Hähne taugen nicht auf einem Mist.

6. Прислів'я з зоо-компонентом є в одній мові, а в двох інших еквіваленти такого прислів'я позбавлені цього компонента: Любов зла, полюбиш і козла. = Love is blind. = Liebe macht blind.

7. В одній і ті ж мові є два варіанти одного й того самого прислів'я: з зоонімом і без нього, однак, в мові частіше вживається прислів'я без зооніма. Наприклад, в українській: Про вовка промовка, а він назустріч. Легкий на помині. З собакою ляжеш, з блохами встанеш . З ким поведешся, від того й наберешся.

Приказкам притаманні образність, емоційність, фігуральні відтінки значення. Будучи фразеологічними одиницями, приказки здатні класифікуватися за частинами мови. Розглянемо деякі приклади тих й інших видів зоо-приказок в указаних мовах.

1. Приказки, еквівалентні імені іменника: Біла ворона. = A black sheep. = Das schwarze Schaf.

2. Приказки, еквівалентні дієслову : Робити з мухи слона. = To make a mountain out of a molehill. = Aus einer Mücke einen Elefanten machen. В окрему групу потрібно виділити порівняння: Як з гуся вода. = As water off duck's back. = Schuetzelt's ab wie der Hund den Regen.

Зооприказки специфічні для кожної конкретної мови і відображають національну самобутність її словникового складу. Деякі з них збігаються в різних мовах, особливо порівняння. Порівняння: слизький як вугор = as slippery as an eel = glatt wie ein Aal. Однак, частіше збіги спостерігаються в двох з трьох мов, а в третій подібна ідіома може бути відсутньою або існувати без зооніма.

Труднощі перекладу англійських та німецькомовних прислів'їв і приказок виникають і виникали завжди. А, враховуючи всі особливості тієї чи іншої мови, перекладати те, що вважається частиною культури одного народу на іншу мову дуже складно. Спроби дослівного перекладу прислів'їв і приказок можуть призвести до несподіваного, часто безглузлого результату.

Проаналізувавши прислів'я і приказки, ми прийшли до наступних висновків:

- 1) прислів'я та приказки багатозначні і яскраві. Вони знаходяться поза часом і поза класовим поділом, тобто їх вимовляють як багаті люди, так і люди нижчих верств суспільства;
- 2) прислів'я та приказки англійської та німецької мов досить – важкі для перекладу на інші мови;
- 3) майже в будь-якій мові можна підібрати еквіваленти англійським та німецьким прислів'ям та приказкам;
- 4) потрібно частіше використовувати прислів'я і приказки для того, щоб зробити свою мову більш образною і красивою.